

ลักษณะคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรม

ท้องถิ่นภาคใต้เรื่อง พระมหาชวดกคำกาพย์

An Analytical Study of Pali and Sanskrit Loanwords in Phramahajataka Khamkab, A Southern Thai Literary Work

ณัฐา วิพลชัย

Nattha Wipolchai

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งการวิเคราะห์ลักษณะคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชวดกคำกาพย์ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยออกเป็น 3 ด้าน คือ 1. วิเคราะห์ที่มาของคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชวดกคำกาพย์ 2. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเสียงของคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต และ 3. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตที่ใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่อง พระมหาชวดกคำกาพย์

ผลการศึกษาพบว่า คำยืมภาษาบาลีสันสกฤตที่ใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชวดกคำกาพย์ เป็นคำยืมที่มาจากภาษาบาลีมากกว่าคำยืมที่มาจากภาษาสันสกฤต ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงเสียงทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของภาษา และการเปลี่ยนแปลงเพื่อประโยชน์ทางการใช้ภาษา ส่วนการเปลี่ยนแปลงความหมายมีทั้งการคงความหมายเดิม และการเปลี่ยนแปลงความหมายให้กว้างออก แคบเข้า และการย้ายที่ความหมายของคำ เนื่องจากวรรณกรรมเรื่องนี้เป็นวรรณกรรมศาสนา ผู้ประพันธ์จึงนิยมใช้คำศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤตที่แสดงถึงความศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชน

เกิดความเลื่อมใสศรัทธา การใช้คำยืมภาษาบาลีสันสกฤตจึงเป็นการแสดงให้เห็นว่า นอกจากผู้ประพันธ์ชาวท้องถิ่นภาคใต้มีความรู้แตกฉานในเรื่องพุทธศาสนาแล้ว ยังเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาแตกฉานในเรื่องภาษาบาลีสันสกฤตด้วย

คำสำคัญ : คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ พระมหาชากคำกาพย์

Abstract

This paper aims to analyze the characteristic of Pali and Sanskrit loanwords that appears in Southern Thai literature named Phramahajataka Khamkab. The objectives of this paper were 1. Analysis of Pali and Sanskrit loanwords that appear in Southern Thai literature named Phramahajataka Khamkab. 2. Analysis of the Pali and Sanskrit loanwords and 3. Analysis the meaning of Pali and Sanskrit loanwords used in Southern Thai literature named Phramahajataka Khamkab.

The results showed that Pali and Sanskrit loanwords which using in Southern Thai literature named Phramahajataka Khamkab are loanwords from Pali more than in Sanskrit. It was changed the whole tone of the natural dynamics of language for the benefit of the language used. For meaning changing, both constant and changing the original meaning a wider meaning, narrows and moves the meaning of the word because this literature has associated with Buddhism. The author commonly used terminology to represent the holiness which gave people the faithful. The use of Pali and Sanskrit loanwords indicated that besides the author of the local Southern intimates knowledge about Buddhism then, he is also the learned wisdom Pali and Sanskrit.

Keywords : Pali and Sanskrit loanwords, Southern Thai literature, Phramahajataka Khamkab

บทนำ

การยืมคำเป็นขบวนการตามธรรมชาติอย่างหนึ่งของภาษา ไม่มีภาษาใดที่ไม่มีคำยืมจากภาษาอื่น เพราะสังคมมนุษย์ย่อมมีความสัมพันธ์สื่อสารซึ่งกันและกัน กลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมหรือความเป็นอยู่ที่ด้อยกว่าก็จะรับเอาวัฒนธรรมบางอย่างจากกลุ่มชนที่เจริญกว่า เมื่อวัฒนธรรมถูกยืมมาใช้ ภาษาก็จะติดตามมาด้วย ชนชาติไทยได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมหลายด้านจากอินเดีย จึงจำเป็นต้องยืมคำภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาของตน คำศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤตจึงปรากฏในภาษาไทยจำนวนมาก ซึ่งคำยืมเหล่านี้ทำให้ภาษาไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน สิ่งที่เห็นได้ชัด คือ มีจำนวนคำศัพท์ในภาษาไทยเพิ่มมากขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงเสียงให้เข้ากับเสียงภาษาไทย โดยเฉพาะภาษาถิ่น ที่แตกต่างจากภาษาไทยมาตรฐาน การยืมคำก็มีการเปลี่ยนแปลงคำให้สอดคล้องกับภาษาถิ่นด้วย เพื่อให้สะดวกกับการออกเสียง ลักษณะดังกล่าวนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของภาษา ซึ่งมีทั้งการเปลี่ยนแปลงรูปคำ การเปลี่ยนแปลงเสียง และการเปลี่ยนแปลงความหมายในภาษา ดังนั้นการยืมคำจึงเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางภาษา

ภาษาไทยมีคำยืมจากภาษาต่างประเทศมาเป็นเวลาช้านาน หลักฐานชิ้นแรกคือ ศิลปจารึกของพ่อขุนรามคำแหง ได้ปรากฏคำยืมจากภาษาบาลีสันสกฤตและเขมรอยู่หลายคำ โดยเฉพาะการยืมคำภาษาบาลีสันสกฤตจากอินเดียมาใช้ในภาษานั้น เป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เนื่องจากภาษาดังกล่าวต่างตระกูลกัน และภาษาไทยมักยืมคำบาลีสันสกฤตมาใช้ในการจัดบันทึกวรรณกรรมศาสนา เพราะดินแดนที่เป็นประเทศไทยและดินแดนโดยรอบต่างก็ได้รับอารยธรรมมาจากอินเดีย โดยเฉพาะอารยธรรมทางศาสนา พราหมณ์และศาสนาพุทธ (พัชนี เฟ็งผลา. 2518 : 18) ซึ่งศาสนาทั้งสองใช้คำภาษาบาลีสันสกฤตทั้งในหลักธรรมคำสอนและวรรณกรรมศาสนา จึงทำให้คำภาษาบาลีสันสกฤตมีใช้ในวิถีชีวิตคนไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

วรรณกรรมศาสนาที่มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทยและแพร่กระจายอยู่ทั่วไปในทุกภาคของประเทศ คือ วรรณกรรมเรื่องมหาชาติ หรือ มหาเวสสันดรชาดก ซึ่งเป็นชาดกเกี่ยวกับพระชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ ก่อนมาประสูติเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ และทรงผนวชจนกระทั่งตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถือว่าเป็นพระชาติที่ได้บำเพ็ญบารมีครบถ้วนทั้ง 10 ประการ ซึ่งพุทธศาสนิกชนชาวไทยสมัยโบราณนิยมฟังเทศน์มหาชาติ เพราะเชื่อว่าเป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงเทศนาแก่พุทธบริษัท การได้ฟังเรื่องที่เป็นพระพุทธวจนะถือว่าเป็นสิริมงคล

หนังสือมหาชาติภาษาไทยมีมากมายหลายสำนวน และทุกสำนวนล้วนแปลมาจากอรรถกถาชาดกภาษาบาลี หรือไม่ก็อาศัยสำนวนแปลฉบับใดฉบับหนึ่งเป็นแนวทางในการรจนา ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงสันนิษฐานว่า การแปลเรื่องมหาชาติจากภาษาบาลีเป็นภาษาไทยคงมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย แต่ยังไม่ทันฉบับนี้ได้ มหาชาติฉบับภาษาไทยที่แต่งเป็นร้อยกรองและเป็นที่ยุ่จักกันแพร่หลาย ได้แก่ มหาชาติคำหลวง กาพย์มหาชาติ และมหาชาติกลอนเทศน์ หรือร้อยยาวมหาเวสสันดรชาดก (กรมศิลปากร. 2507 : 86)

นอกจากมหาชาติ หรือ มหาเวสสันดรชาดกฉบับภาคกลางแล้ว ยังมีฉบับท้องถิ่นที่ใช้ภาษาถิ่นบันทึกวรรณกรรมอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย ส่วนภาคใต้มีวรรณกรรมเรื่องมหาชาติ หรือ มหาเวสสันดรชาดกหลายสำนวนแต่สำนวนที่มีเนื้อหามุ่งมั่นมากที่สุด และเป็นสำนวนหลักที่มีอิทธิพลต่อวรรณกรรมมหาชาติฉบับอื่น ๆ ในภาคใต้ คือ พระมหาชาติคำกาพย์ ฉบับวัดมณีมาวาส จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นฉบับหนังสือบุตรชาวนาที่นายสุภัครและนางสุนันท์ บุญโสภณ มอบไว้ให้กับภัทรศรีพิพิธภัณฑ์ วัดมณีมาวาส จังหวัดสงขลา (สาคร บุญเลิศ. 2548 : 4) ได้ระบุช่วงเวลาในการบันทึกวรรณกรรมไว้ตอนท้ายของเรื่องว่า เสร็จเมื่อ พ.ศ. 2395 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ต้นฉบับไม่ปรากฏชื่อผู้ประพันธ์ แต่ปรากฏชื่อพระภิกษุญีมเษมาเป็นผู้คัดลอก มีจำนวน 2 เล่ม บันทึกด้วยอักษรไทย ภาษาไทยถิ่นใต้ แต่งเป็นบทร้อยกรองประเภทคำกาพย์ ได้แก่ กาพย์ยานี 11 กาพย์ฉบับ 16 กาพย์สุรางคนางค์ 28 กาพย์ 14 กาพย์ 18 และกาพย์ 21

ลักษณะคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่อง พระมหาชาติคัมภีร์

ผู้ประพันธ์วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาติคัมภีร์ ได้เลือกสรรคำภาษาบาลีสันสกฤตเข้ามาใช้ทั้งในลักษณะเป็นคำศัพท์ และลักษณะเป็นบท คือเป็นศัพท์ที่ประกอบวิภัติแล้วนำมาใช้เพื่อให้เกิดคำศัพท์ที่หลากหลายอันเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้คำซ้ำ และเพื่อให้รับสัมผัสตามฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์ จึงทำให้วรรณกรรมเรื่องนี้มีการใช้คำภาษาบาลีสันสกฤตที่หลากหลาย สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาด้านภาษาของผู้ประพันธ์ที่สามารถนำคำศัพท์ต่าง ๆ มาสื่อสารให้ผู้อ่านและผู้ฟังในท้องถิ่นได้รับรู้เรื่องราววรรณกรรมนี้ได้เป็นอย่างดี

เนื่องจากผู้วิจัยรับผิดชอบการเรียนการสอนรายวิชาภาษาต่างประเทศในภาษาไทยและรายวิชาการวรรณกรรมท้องถิ่น จึงได้พบว่าปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนทั้ง 2 รายวิชา คือ นักศึกษาไม่เข้าใจการเปลี่ยนแปลงเสียงและความหมายของคำศัพท์ ทำให้นักศึกษาไม่เข้าใจเนื้อเรื่องของวรรณกรรม เพราะไม่สามารถแปลความหมายของคำศัพท์ได้ โดยเฉพาะคำยืมจากภาษาบาลีสันสกฤต ซึ่งมักจะปรากฏในวรรณกรรมศาสนา จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิเคราะห์ที่มาของคำศัพท์รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงเสียงและความหมายของคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ เรื่องพระมหาชาติคัมภีร์ว่ามาจากคำศัพท์ของภาษาเดิมอย่างไรและมีความหมายเดิมอย่างไร และคำเหล่านั้นได้นำมาใช้ในวรรณกรรมอย่างไรบ้าง เพื่อจะได้ทราบความแตกต่างของคำเหล่านั้น และเพื่อเป็นประโยชน์ในการเข้าใจวรรณกรรมได้อย่างแจ่มชัดขึ้น รวมทั้งสามารถนำผลการวิจัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับนักศึกษาได้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

การวิเคราะห์ลักษณะคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาติคัมภีร์ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ที่มาของคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาติคัมภีร์
2. เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเสียงของคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาติคัมภีร์

3. เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาติคัมภีร์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลระดับทุติยภูมิจากวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาติคัมภีร์ที่สาคร บุญเลิศ ได้ปริวรรตไว้ในหนังสือวรรณกรรมทักษิณ วรรณกรรมคัตสร เล่มที่ 9 มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตและศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาติคัมภีร์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่ได้ศึกษาหลักการและทฤษฎีและรวบรวมข้อมูลคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาติคัมภีร์
3. ขั้นตอนของการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต โดยนำคำศัพท์ที่ได้มาแยกเป็นกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ที่มาของคำศัพท์ พร้อมทั้งถ่ายทอดเสียงด้วยอักษรโรมันเป็นสัทอักษร และนำมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเสียงและการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาติคัมภีร์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภาษาบาลีสันสกฤตและภาษาไทยเป็นภาษาต่างตระกูลกัน ย่อมมีความแตกต่างกันทั้งทางระบบเสียงและระบบไวยากรณ์ ภาษาบาลีสันสกฤตเป็นภาษาในตระกูลอินโด - อารยัน (Indo - Aryan) ซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของภาษาตระกูลอินโด - ยูโรเปียน (Indo - European) ภาษาบาลีเป็นภาษาอินโด - อารยันสมัยกลาง (Middle Indo - Aryan) ส่วนภาษาสันสกฤตเป็นภาษาอินโด - อารยันสมัยเก่า (Old Indo - Aryan) (วัลยา ช่างขวัญยืน และคนอื่น ๆ. 2549 : 115-116) ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตมีลักษณะใกล้เคียงกันมาก ลักษณะเด่นของภาษาตระกูลนี้ คือ ลักษณะทางไวยากรณ์ ซึ่งเป็นภาษาที่มีวิภัตติปัจจัย คำส่วนใหญ่ในภาษาบาลีสันสกฤตเป็นคำเดียว

ลักษณะคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่อง พระมหาชาติคำกาพย์

แต่มีหลายรูปคำเดียวกันเมื่อประกอบบริบทตีปัจจัย รูปเขียนจะแตกต่างกัน ภาษาบาลีสันสกฤตมีหน่วยเสียง 2 ประเภท คือ หน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะ ไม่มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ หน่วยเสียงที่แยกความหมายในภาษาจึงมีเฉพาะหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระเท่านั้น

ส่วนภาษาไทยเป็นภาษาตระกูลไท (Tai) ซึ่งเป็นสาขาของภาษาตระกูลไท - กะได (Tai - Kadai) เป็นภาษาคำโดดไม่มีการประกอบบริบทปัจจัย ภาษาไทยแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์และความหมายด้วยตำแหน่งและการเรียงคำในประโยค ภาษาไทย มีหน่วยเสียง 3 ประเภท คือ หน่วยเสียงสระ หน่วยเสียงพยัญชนะ และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ (วัลยา ช่างขวัญยืน และคนอื่น ๆ. 2549 : 119)

จะเห็นได้ว่าภาษาบาลีสันสกฤตเป็นภาษาที่มีระบบการสร้างคำที่ซับซ้อนกว่าภาษาไทย ภาษาบาลีสันสกฤตเข้ามาแทรกอยู่ในภาษาไทยในลักษณะของคำยืม ธรรมชาติของคำยืมมักจะมีการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับระบบภาษาของผู้ยืมเพื่อให้สะดวกในการออกเสียง ดังนั้นภาษาบาลีสันสกฤตที่ยืมมาใช้ในภาษาไทยจึงต้องเปลี่ยนแปลงทั้งรูป คำ เสียง และความหมายตามโครงสร้างของภาษาไทย

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นของบรรจบ พันธุเมธา (2518 : 116) ที่ว่า การกลายเสียงคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในภาษาไทยมี 2 ลักษณะ คือ การกลายเสียงโดยไม่เจตนา หมายถึง คำยืมบาลีสันสกฤตที่ภาษาไทยรับมาใช้จะมีเสียงแตกต่างไปจากเดิมทั้งเสียงสั้นและเสียงยาว คือ เสียงสั้นกลายเป็นเสียงยาว และเสียงยาวกลายเป็นเสียงสั้น และการกลายเสียงโดยเจตนา คือ เมื่อภาษาไทยรับคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ เพื่อให้ออกเสียงสะดวกและมีความไพเราะในภาษาไทย โดยเฉพาะกวีที่ต้องการให้ได้ประโยชน์ทางการประพันธ์ จึงมีเจตนาตัดแปลงคำภาษาบาลีสันสกฤตให้เป็นไปตามที่ต้องการ และสอดคล้องกับ สุภาพร มากแจ้ง (2535 : 94) ที่กล่าวว่า การนำคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย จะใช้วิธีการตัดแปลงทั้งรูป เสียง และความหมาย เพื่อความสะดวกในการออกเสียงและสื่อความหมาย วิธีนำมาตัดแปลงดังกล่าว เรียกว่า วิธีประยุกต์ ซึ่งสามารถสรุปได้ คือ การคงรูปเดิม การเปลี่ยนรูปสระ การเปลี่ยนรูปพยัญชนะ และการลดตัวอักษรของคำภาษาบาลีสันสกฤต ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของสุจิตต์ พงศ์ไพบูลย์ (2526 : 111) ที่ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับหลักเกณฑ์

การใช้คำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในภาษาไทยว่า การเปลี่ยนรูป เปลี่ยนเสียง และเปลี่ยนความหมายไปจากเดิมนี้เป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของการยืมภาษา เพราะระบบเสียงของแต่ละภาษาไม่เหมือนกัน การที่จะนำคำอีกภาษาหนึ่งไปใช้ในอีกภาษาหนึ่ง โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงนั้นย่อมทำได้ยาก

การยืมคำภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทยตามที่คณะของนักวิชาการข้างต้นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ คำยืมภาษาบาลีสันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทยนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับภาษาไทย โดยวิธีเปลี่ยนมีทั้งเปลี่ยนแปลงสระ เปลี่ยนแปลงพยัญชนะ ด้วยการตัด และเติมหน่วยเสียงสระหน่วยเสียงพยัญชนะ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงความหมาย ซึ่งมีทั้งเปลี่ยนความหมายให้แคบเข้า และกว้างออก จึงทำให้ภาษาไทยใช้คำศัพท์ได้อย่างหลากหลายมาจนทุกวันนี้

ส่วนการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในภาษาไทย เพื่อเป็นฐานคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยของอุทัยวรรณ นิยมมี (2534) ที่ได้ศึกษาคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในมหาชาติคำหลวงกัณฑ์ทศพร ผลการศึกษาพบว่า คำยืมภาษาบาลีสันสกฤตมีมากกว่าภาษาบาลี ส่วนการเปลี่ยนแปลงเสียง มีทั้งเปลี่ยนหน่วยเสียงสระและเปลี่ยนหน่วยเสียงพยัญชนะใน 3 ลักษณะ คือ เปลี่ยนด้วยการตัดเสียง การเติมเสียง และการเปลี่ยนเสียง ส่วนความหมาย พบว่ามีทั้งใช้ในความหมายเดิมและเปลี่ยนความหมายใน 3 ลักษณะ คือ ความหมายแคบเข้า ความหมายกว้างออก และความหมายย้ายที่

ส่วนงานวิจัยของอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (2539) ได้ศึกษาลักษณะคำยืมและลักษณะการเปลี่ยนแปลงคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตที่ใช้ในมหาชาติคำหลวงกัณฑ์ทศพร กัณฑ์ชูชก และกัณฑ์กุมาร ผลการศึกษาพบว่า คำยืมภาษาบาลีสันสกฤตมีการเปลี่ยนแปลงทางเสียงเป็นอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงทางเสียงเป็นการปรับลักษณะทางเสียงของภาษาบาลีสันสกฤตเดิม การเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์เป็นการเปลี่ยนแปลงชนิดของคำและการเรียงคำ การเปลี่ยนแปลงความหมายเป็นการเบี่ยงเบนความหมายจากเดิมเป็นความหมายใหม่ รวมทั้งการขยายความให้กว้างออก นอกจากนี้ยังพบว่า มหาชาติคำหลวงนิยมใช้คำยืมภาษาบาลีสันสกฤตมากกว่าคำยืมภาษาบาลี

ลักษณะคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่อง พระมหาชาติคัมภีร์

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้นั้น ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยของประเสริฐ ศรีราชพัฒน์ (2529) ที่ได้ศึกษาวิเคราะห์คำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราช ประเพณีทานและคำสอน โดยศึกษาคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในด้านเสียงและความหมายผลการศึกษาพบว่าการเปลี่ยนแปลงเสียงภาษาบาลีสันสกฤตมาเป็นเสียงท้องถิ่นนครศรีธรรมราชนั้นมี 3 วิธี คือ การตัดพยางค์ การเติมพยางค์ และการนำคำบาลีสันสกฤตมาสร้างใหม่ ส่วนการนำความหมายคำภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้มี 4 ลักษณะ คือ ความหมายคงเดิม ความหมายแคบเข้า ความหมายกว้างออก และความหมายย้ายที่

งานวิจัยทั้ง 3 เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า คำยืมภาษาบาลีสันสกฤตที่ผู้ประพันธ์นำมาใช้ในการแต่งวรรณกรรมนั้น มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเสียงและความหมาย โดยประการแรกเป็นการเปลี่ยนแปลงเสียงและความหมายตามธรรมชาติของภาษา และประการต่อมาคือ การเปลี่ยนแปลงเสียงเพื่อประโยชน์ในการแต่งฉันทลักษณ์ เพื่อความหลากหลายในการใช้คำศัพท์ และเพื่อความไพเราะของภาษา

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์คำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาติคัมภีร์ พบว่า คำศัพท์ที่ปรากฏในวรรณกรรมมีทั้งหมด 1,878 คำ จำแนกเป็นคำภาษาบาลี 1,031 คำ ภาษาสันสกฤต 533 คำ และภาษาบาลีสันสกฤต 314 คำ

การเปลี่ยนแปลงเสียงของคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาติคัมภีร์

การเปลี่ยนแปลงเสียงของคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ เรื่องพระมหาชาติคัมภีร์ ผู้วิจัยพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงทั้งหน่วยเสียงสระและหน่วยเสียงพยัญชนะเพื่อให้เหมาะสมกับระบบการออกเสียงภาษาไทยสำเนียงถิ่นใต้ ซึ่งจำแนกการเปลี่ยนแปลงเสียงออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงเสียงตามธรรมชาติของภาษา คือ การที่เสียงหนึ่งได้กลายเป็นอีกเสียงหนึ่ง และเสียงใดที่มีในภาษาหนึ่งแต่ไม่มีในอีกภาษาหนึ่ง เสียงนั้นย่อมเปลี่ยนได้โดย

ง่าย บางครั้งกลายเป็นเสียงที่ต่างฝ่ายต่างมี และถือว่าต่างฝ่ายต่างเลือกใช้ตามความถนัด ดังนั้น คำยืมภาษาต่างประเทศที่ประกอบด้วยเสียงที่ต่างไปจากเสียงของชนในประเทศ เมื่อชนในประเทศนำมาใช้มักจะเกิดการเปลี่ยนแปลงเสียงขึ้น ซึ่งมีทั้งการเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงสระ และการเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงพยัญชนะ การวิเคราะห์คำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรม ท้องถิ่นภาคใต้ เรื่องพระมหากษัตริย์สามารถจำแนกผลการเปลี่ยนแปลงเสียงเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1.1 การเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงสระ

การเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงสระที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนี้ ส่วนใหญ่เป็นการเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงสระตามธรรมชาติของภาษา เนื่องจากระบบเสียงของคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตกับคำในภาษาไทยนั้นต่างกัน จึงมีการเปลี่ยนแปลงเสียงที่ไม่ได้เจตนา แต่เป็นไปตามความถนัดของการออกเสียง ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1.1 การเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงสระที่มีเหมือนกันทั้งภาษาบาลีสันสกฤตและภาษาไทย

1.1.1.1 การเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงสระในอัตราเสียงสั้น - ยาว ซึ่งเกิดขึ้นได้ทั้งจากสระเสียงสั้นเป็นสระเสียงยาวเรียกว่า การยืดเสียง และสระเสียงยาวเป็นสระเสียงสั้นเรียกว่า การทอนเสียง เพื่อให้สามารถออกเสียงได้สะดวกยิ่งขึ้น เช่น

การยืดหน่วยเสียงสระ	คำศัพท์ในวรรณกรรม	ที่มาของคำศัพท์
อะ เป็น อา	กายา	กาย (ป.)
	/ka:ya:/	/kāya/
	รุกขา	รุกข (ป.)
	/rúkkhā:/	/rukha/

ลักษณะคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่อง พระมหาชาดกคำภาพย์

อิ เป็น อี	บริจาค	ปริจาค (ป.)
	/bɔːrjɨcàːk/	/parjɨcāga/
	บารมีตา	ปารมิตา (ป.)
	/baːrámjɨtaː/	/pāramjɨtā/
อุ เป็น อู	มุณี	มุณี (ป.)
	/mɯːniː/	/munɨ/
	สกุล	สกุล (ป.)
	/sàkuːn/	/sakula/

การทอนหน่วยเสียงสระ

อา เป็น อะ	ชะตา	ชาต (ป.สั.)
	/chátáː/	/jāta/
	พยุ	วายุ (ป.สั.)
	/pháyúːr/	/vāyu/
อี เป็น อี	กุมภิล	กุมภีล (ป.)
	/kumphɨn/	/kumbhīla/
	ศีล	ศีล (สั.)
	/sɨl/	/śīla/
อุ เป็น อู	มูล	มูล (ป.สั.)
	/mun/	/mūla/
	พยุห	วยุห (ป.สั.)
	/pháyúhà/	/vyūha/

1.1.1.2 การเปลี่ยนแปลงในกลุ่มของหน่วยเสียงสระต่างฐานที่เกิด เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจกำหนดเป็นกฎเกณฑ์ตายตัวได้ อาจเนื่องมาจากการเลือกใช้ตามความถนัด หรืออิทธิพลของเสียงที่อยู่ข้างหน้าหรือตามหลังบางเสียง หรือการใช้แนวเทียบ กับหน่วยเสียงสระในคำภาษาไทยที่ออกเสียงคล้ายคลึงกัน (สุภาพร มากแจ้ง. 2535 : 117) หน่วยเสียงสระที่ปรากฏว่ามีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้ เช่น

สระที่เปลี่ยนแปลง	คำศัพท์ในวรรณกรรม	ที่มาของคำศัพท์
อะ เป็น โอะ	กรීฑารมย์	กรීฑารมย (ส.)
	/kri:tha:rom/	/krīḍāramya/
	มธุรส	มธุรส (ป.ส.)
	/máthúróṭ/	/madhurasā/
อะ เป็น ออ	กิณนร	กิณนร (ป.)
	/kinng:n/	/kinnara/
	ธรมี	ธรมี (ป.ส.)
	/thṛ:ráni:/	/dharanī/
อะ เป็น อี	บพิตร	ปวิตร (ส.)
	/bṵ:phít/	/pavitra/
	วิเชียร	วชิร (ป.)
	/wíchiə:n/	/vajira/
	พิกุล	วกุล (ป.)
	/phíkun/	/vakula/

ลักษณะคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่อง พระมหาชาดกคำภาพย์

อะ เป็น อี	นีฏมล	นฏมล (ส.)
	/ni:ri:mon/	/naṛma/
	ภีรียา	ภรียา (ป.)
	/phi:ri:ya:/	/bhariyā/
อะ เป็น อุ	เชตฺพนวี่หาร	เชตวนวิหาร (ป.)
	/che:tùphonwi:hǎn/	
	ทมิน	ทมิม (ป.)
	/thúmin/	/damiḷa/
อะ เป็น อู	จุฬามูณี	จุฬามณี (ป.)
	/cùla:mu:ni:/	/cuḷāmaṇī/
	ชูลี	อณชลี (ป.)
	/chu:li:/	/añjalī/
อะ เป็น เอาะ	เคราะห์	ครท(ส.)
	/khrǎw/	/graha/
	พิเคราะห์	วิครท(ส.)
	/phíkhrǎw/	/vigraha/

1.2 การเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงพยัญชนะ

การเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงพยัญชนะที่เกิดขึ้นกับคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาดกคำภาพย์ เป็นการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติของเสียง เพื่อให้ตรงหรือใกล้เคียงกับเสียงที่มีอยู่ในภาษาไทย เพราะภาษาบาลีสันสกฤตมีหน่วยเสียงพยัญชนะมากกว่า แต่มีรูปน้อยกว่าหน่วยเสียงพยัญชนะภาษาไทย ด้วยเหตุนี้ การเปลี่ยนหน่วยเสียงพยัญชนะจึงเกิดขึ้น โดยเฉพาะหน่วยเสียงพยัญชนะที่มีในภาษาบาลีสันสกฤต

แต่ไม่มีในภาษาไทยก็จะเปลี่ยนเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะที่มีในภาษาไทย จากการวิเคราะห์พบว่า การเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติของหน่วยเสียงพยัญชนะ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1.2.1 การเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงพยัญชนะเสียงระเบิด อโฆชะ สติล หรือหน่วยเสียงพยัญชนะเสียงไม่ก้อง พนมน้อย เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด โฆชะ สติล หรือหน่วยเสียงพยัญชนะเสียงก้อง พนมน้อยในฐานเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงลักษณะนี้เป็นหน่วยเสียงที่มีในภาษาไทย เพียงแต่เปลี่ยนจากหน่วยเสียงพยัญชนะเสียงระเบิด อโฆชะ สติล ของภาษาบาลีสันสกฤตเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด โฆชะ สติล หรือหน่วยเสียงพยัญชนะก้อง พนมน้อยของภาษาไทย คือ การเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงพยัญชนะ ป การเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงพยัญชนะ ป เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะ บ และการเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงพยัญชนะ ต เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะ ด เช่น

พยัญชนะที่เปลี่ยนแปลง	คำศัพท์ในวรรณกรรม	ที่มาของคำศัพท์
ป เป็น บ	บรม	ปรม (ป.)
	/b̥w:rom/	/parama/
ต เป็น ด	บวร	ปวร (ป.)
	/b̥w:wɔ:n/	/pavara/
	ศักดา	ศกุต (ส.)
	/sākda:/	/śakṭa/
	ลดาวัลย์	ลดาวลย (ป.)
	/láda:wan/	laṭāvalya/

1.2.2 การเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงพยัญชนะอรรสรสของภาษาบาลีสันสกฤต คือ หน่วยเสียงพยัญชนะเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด อโฆชะ ธนิต หรือหน่วยเสียงพยัญชนะไม่ก้อง แต่พนมมากของภาษาไทย คือ หน่วยเสียงพยัญชนะ พ เช่น

พยัญชนะที่เปลี่ยนแปลง	คำศัพท์ในวรรณกรรม	ที่มาของคำศัพท์
ว เป็น พ	กามาพจร	กามาจร (ป.)
	/ka:ma:phácɔ:n/	/kāmāyacara/
	พนาราม	วนาราม (ป.)
	/phána:ra:m/	/vanārāma/

1.3 การเปลี่ยนแปลงเสียงตามสำเนียงภาษาถิ่นใต้

ประชาชนในภาคใต้มีสำเนียงการพูดเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งแตกต่างจากสำเนียงการพูดภาษาไทยของภาคอื่น ๆ คือ คำที่เป็นอักษรต่ำของภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาถิ่นใต้จะออกเสียงอักษรสูงนำ กลายเป็นเสียงวรรณยุกต์จัตวา ดังนั้น เมื่อชาวภาคใต้รับคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตเข้ามาใช้ในการบันทึกวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาติคัมภีร์ จึงปรากฏการเปลี่ยนแปลงเสียงคำศัพท์ของภาษาบาลีสันสกฤตให้เป็นเสียงตามสำเนียงภาษาท้องถิ่นภาคใต้ใน 2 ลักษณะ คือ

1.3.1 คำศัพท์บาลีสันสกฤตสองหรือสามพยางค์ที่ลงท้ายด้วยอักษรต่ำเสียงสามัญในภาษาไทย ภาษาถิ่นใต้รับมาใช้ด้วยการแทรกหน่วยเสียงพยัญชนะ ห เป็นอักษรนำ ทำให้คำศัพท์เปลี่ยนรูปเป็นอักษรนำและมีเสียงสูง เช่น

คำศัพท์ในวรรณกรรม	ที่มาของคำศัพท์
บาลี	ปาลี (ป.)
/ba:lī:/	/pālī/
ประพนม	ปรนม (ส.)
/pràñòm/	/pranama/

1.3.2 คำศัพท์บาลีสันสกฤตหลายพยางค์ที่ลงท้ายด้วยอักษรต่ำเสียงสามัญ ในภาษาไทย ภาษาล้านได้รับมาใช้ด้วยการตัดพยางค์ให้เหลือน้อยแล้วแทรกหน่วยเสียงพยัญชนะ ห เป็นอักษรนำ ทำให้คำศัพท์เปลี่ยนรูปเป็นอักษรนำและมีเสียงสูง เช่น

คำศัพท์ในวรรณกรรม	ที่มาของคำศัพท์
ศาลา	ศาลาลย (ส.)
/sǎ:lǎ:/	/sǎ:lǎlaya/
ชาไหล	ศาลาลย (ส.)
/sǎ:lǎy/	/sǎ:lǎlaya/

2. การเปลี่ยนแปลงเสียงเพื่อประโยชน์ทางการใช้ภาษา เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยเจตนา เพื่อความหลากหลายของคำศัพท์ที่ใช้ในบทประพันธ์ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และเพื่อความไพเราะของเสียงด้วย คำศัพท์บาลีสันสกฤตแม้เพียงคำศัพท์เดียว ผู้ประพันธ์สามารถเปลี่ยนแปลงพยางค์ท้ายคำให้เป็นคำศัพท์ที่หลากหลายได้ แต่ยังคงความหมายเดิมไว้ การเปลี่ยนแปลงลักษณะนั้นนอกจากทำให้เกิดความหลากหลายของคำศัพท์ที่ใช้ในบทประพันธ์แล้ว ยังแสดงถึงภูมิรู้ด้านภาษาบาลีสันสกฤตของผู้ประพันธ์ด้วย การเปลี่ยนแปลงลักษณะนี้จำแนกออกเป็น 3 ประการ คือ

2.1 การเปลี่ยนแปลงเสียงท้ายพยางค์

การเปลี่ยนแปลงเสียงของคำศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤตด้วยวิธีประกอบวิภัติ ทำให้หน่วยเสียงสระท้ายคำเปลี่ยนไปตามวิภัตินั้น ๆ เป็นการเปลี่ยนแปลงในรูปคำแผลงของภาษาไทย คือ การผันหน่วยเสียงสระท้ายคำศัพท์ ส่วนมากเป็นคำศัพท์ที่สระท้ายคำเป็นหน่วยเสียง อะ แล้วผันเป็นเสียง อา อี เอ โอ อัง อัน ตามแบบประกอบวิภัติของภาษาบาลีสันสกฤต โดยไม่เปลี่ยนแปลงความหมายของศัพท์ตามวิภัติที่ผันเสียง ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นที่นิยมกันมากในการแต่งบทประพันธ์วรรณกรรมท้องถิ่น เพราะผู้ประพันธ์ต้องการให้ได้ถ้อยคำที่ไพเราะ สัมผัสคล้องจองตรงตามฉันทลักษณ์ และหลีกเลี่ยงการใช้คำซ้ำได้เป็นอย่างดี เช่น

ลักษณะคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่อง พระมหาขาคกคำภาพย์

สระที่เปลี่ยนแปลง	คำศัพท์ในวรรณกรรม	ที่มาของคำศัพท์
อะ เป็น อา	คามา	คาม (ป.)
	/kha:ma:/	/gāma/
อะ เป็น อี	รูปา	รูป (ป.สั.)
	/ru:pa:/	/rūpa/
อะ เป็น อี	กายี	กาย (ป.)
	/ka:yi:/	/kāya/
อะ เป็น เอ	มารคี	มารุค (สั.)
	/mɔ:rákhi:/	/mārga/
อะ เป็น โอ	คาเม	คาม (ป.)
	/kha:me:/	/gāma/
อะ เป็น โอ	นัคเร	นคร (ป.)
	/nákkháre:/	/nagara/
อะ เป็น โอ	คาโม	คาม (ป.)
	/kha:mo:/	/gāma/
อะ เป็น อัง	ชูชโก	ชูชก (ป.)
	/chu:cháko:/	/jñjaka/
อะ เป็น อัง	คามัง	คาม (ป.)
	/kha:maṅ/	/gāma/
อะ เป็น อัง	มุจลินทัง	มุจลินท (ป.)
	/mútcàlinthaṅ/	/mucalinda/

อะ เป็น อัน	กายัน	กาย (ป.)
	<i>/ka:yan/</i>	<i>/kāya/</i>
	โมหัน	โมห (ป.)
	<i>/mo:hān/</i>	<i>/moha/</i>

2.2 การเปลี่ยนแปลงด้วยวิธีการตัดเสียง

การตัดเสียงเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาอย่างหนึ่ง ภาษาไทยได้รับคำศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้โดยวิธีตัดเสียงเพื่อให้สะดวกกับการออกเสียงของคนไทย และเพื่อความหลากหลายของคำศัพท์ที่ใช้ในบทประพันธ์ อีกทั้งเพื่อความไพเราะของเสียงด้วย เสียงที่ถูกตัดอาจเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะ หน่วยเสียงสระ หรือพยางค์ก็ได้ และเสียงที่ถูกตัดอาจปรากฏในตำแหน่งต้นคำ กลางคำ หรือท้ายคำก็ได้ ผลจากการวิเคราะห์คำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชวดกคำกาพย์ มีการตัดเสียงในตำแหน่งต้นคำ และท้ายคำ โดยเสียงที่ถูกตัดมักจะเป็นหน่วยเสียงสระสั้น คือ อะ อิ และ อุ และในบางคำจะตัดเสียงด้วยการคงรูปไว้ แต่ใส่เครื่องหมายทัณฑฆาตกำกับไว้ที่พยัญชนะท้ายพยางค์ที่เสียงสูญไป เช่น

เสียงที่ตัด	คำศัพท์ในวรรณกรรม	ที่มาของคำศัพท์
ตัดเสียงต้นคำ	सानุศิษย์	สิสุसानุศิษย์ (ป.ล.)
	<i>/sā:núsi/</i>	<i>/sissānúsīṣya/</i>
	จุสมัย	ปัจจุสมย (ป.)
	<i>/cūsāmāy/</i>	<i>/paccusamaya/</i>
ตัดเสียงท้ายคำ	กาล	กาล (ป.)
	<i>/ka:n/</i>	<i>/kāla/</i>
	ฉัตตันต์	ฉทนต์ (ป.)
	<i>/chātthan/</i>	<i>/chadanta/</i>
	โทสิทธิ	โทสิทธิ (ป.)

ลักษณะคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่อง พระมหาชาดกคำกาพย์

/tho:sit/	/tosiddhi/
กระบิลพัสดุ์	กบิลวสตุ (ป.)
/kràbinláphát/	/kapilavastu/
ชมพู่	ชมพู่ทวีป (ป.ส.)
/chomphu:/	/jambudavīpa/

2.3 การเปลี่ยนแปลงด้วยวิธีการเติมเสียง

การเติมเสียงเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาอย่างหนึ่ง เสียงที่เติมอาจเป็นได้ทั้งหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระ ที่ปรากฏในตำแหน่งต้นคำ กลางคำ หรือท้ายคำก็ได้ จากการวิเคราะห์คำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาดกคำกาพย์ ปรากฏผลการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์โดยวิธีการเติมเสียงจำแนกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

2.3.1 การเติมหน่วยเสียงสระ

การเติมหน่วยเสียงสระระหว่างหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ลักษณะดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงทางภาษาไทย เมื่อรับคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตเข้ามาใช้ จะเติมหน่วยเสียงสระ อะ ระหว่างหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ เพื่อให้ออกเสียงตามระบบเสียงภาษาไทยได้สะดวกยิ่งขึ้น โดยภาษาไทยจะออกเสียงแบบอักษรนำ และออกเสียงแบบเรียงพยางค์ เช่น

คำศัพท์ในวรรณกรรม	ที่มาของคำศัพท์
ทวี	ทฺวี (ป.)
/tháwi:/	/dvi/
สถาน	สฺถาน (ส.)
/sàthǎ:n/	/sthāna/
สถิต	สฺถิต (ส.)
/sàthìt/	/sthita/

2.3.2 การเติมหน่วยเสียงพยัญชนะ

2.3.2.1 การเติมหน่วยเสียงพยัญชนะเพื่อให้เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ปรากฏในคำศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤตที่ไม่มีหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ เมื่อภาษาไทยรับมาใช้จะเติมหน่วยเสียงพยัญชนะ ร เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ เช่น

คำศัพท์ในวรรณกรรม	ที่มาของคำศัพท์
กระมล	กมล (ป.)
<u>/kràmon/</u>	<u>/kamala/</u>
กระวี	กวี (ป.)
<u>/kràwi:/</u>	<u>/kavī/</u>

2.3.2.2 การเติมหน่วยเสียงพยัญชนะสะกดเพื่อให้สะดวกต่อการออกเสียงตามภาษาไทย เช่น

คำศัพท์ในวรรณกรรม	ที่มาของคำศัพท์
มกุกุ	มกุกุ (ป.ส.)
<u>/moṅkūt/</u>	<u>/makuṭa/</u>
สุขขี	สุขขี (ป.ส.)
<u>/sùkkhī:/</u>	<u>/sukhī/</u>
ลินลาศ	ลีลา (ป.ส.)
<u>/linlā:t/</u>	<u>/līlā/</u>

2.3.3 การเติมหน่วยเสียง ศ ลิลิต

การเติมหน่วยเสียงลักษณะนี้ เป็นการเติมหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายคำด้วยแม่กด แต่ใช้รูปพยัญชนะ ศ เป็นตัวสะกด ดังที่เรียกว่า ศ ลิลิต (ศ เอกศ)

ลักษณะคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่อง พระมหาชาติคำกาพย์

การเติมเสียงด้วยวิธีนี้จะเป็นประโยชน์ทางฉันทลักษณ์และความไพเราะของเสียงในการแต่งคำประพันธ์ เช่น

คำศัพท์ในวรรณกรรม	ที่มาของคำศัพท์
ทุเรศ	ทุร (ป.ส.)
/thúré:t/	/dura/
นักรเรศ	นคร (ป.)
/nákkhárê:t/	/nagara/
สาคเรศ	สาคร (ป.ส.)
/să:khárê:t/	/sāgara/
สุริเยศ	สุริย (ป.ส.)
/sùriyê:t/	/suriya/

การเปลี่ยนแปลงเสียงคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาติคำกาพย์ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงทั้งหน่วยเสียงสระ หน่วยเสียงพยัญชนะ และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ ตามสำเนียงภาษาถิ่นใต้ เพื่อให้เหมาะสมกับการออกเสียงในภาษาถิ่นใต้ การเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงสระ พบว่าผู้ประพันธ์นิยมใช้วิธีตัดหน่วยเสียงสระท้ายพยางค์ การทอนเสียง การยัดเสียง และการผันเสียงสระท้ายคำตามแบบการประกอบของภาษาบาลีสันสกฤต ส่วนการเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงพยัญชนะ พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงโดยวิธีการแทรกหน่วยเสียงพยัญชนะเพื่อให้กลายเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ การเติมพยางค์ท้ายคำ การเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงพยัญชนะตามฐานกรณ์ที่เกิดเสียง ส่วนการเปลี่ยนแปลงหน่วยเสียงวรรณยุกต์เป็นการเปลี่ยนแปลงเสียงตามสำเนียงภาษาไทยถิ่นใต้ ซึ่งหน่วยเสียงวรรณยุกต์ไม่มีในภาษาบาลีสันสกฤต ผลจากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า การที่เสียงหนึ่งได้กลายเป็นอีกเสียงหนึ่งและเสียงใดที่มีอยู่ในภาษาหนึ่งแต่ไม่มีในอีกภาษาหนึ่ง เสียงนั้นย่อมเปลี่ยนแปลงไปได้ บางทีก็กลายเป็นเสียงที่ต่างฝ่ายต่างมีอยู่แล้วในภาษาของตน นับว่าเป็นวิธีการเลือก

ใช้ภาษาได้ตามความถนัด ซึ่งสอดคล้องกับเหตุผลที่ว่าภาษาบาลีสันสกฤตเข้ามาอยู่ในภาษาไทยในลักษณะคำยืม และธรรมชาติของคำยืมโดยทั่วไปมักจะมีการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับระบบเสียงของภาษาผู้ยืม เพื่อความสะดวกในการออกเสียง และเพื่อประโยชน์ของการใช้คำที่หลากหลาย ด้วยเหตุผลทั้งสองประการจึงทำให้เกิดกฎเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงเสียงคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในภาษาไทยดังกล่าว

การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาคค้ำกายย์

การวิเคราะห์คำยืมในภาษาจะต้องวิเคราะห์ทั้งเสียงและความหมายควบคู่กันไป เพราะทั้งสองสิ่งนี้แยกกันไม่ได้ เสียงและความหมายเป็นของคู่กัน แม้ว่าคำศัพท์จะประกอบขึ้นด้วยเสียงและความหมาย แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับคำศัพท์ไม่จำเป็นต้องเกิดกับทั้งสองสิ่งพร้อม ๆ กัน ความหมายอาจเปลี่ยนไปโดยที่เสียงยังคงเดิม หรือเสียงอาจเปลี่ยนไปโดยความหมายยังคงเดิม การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาคค้ำกายย์สามารถจำแนกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ความหมายคงเดิม คำยืมภาษาบาลีสันสกฤตที่รับมาใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาคค้ำกายย์ ส่วนใหญ่จะมีความหมายคงเดิม กล่าวคือ มีความหมายตรงกับที่ใช้ในภาษาบาลีสันสกฤต คำยืมประเภทนี้มี 3 ลักษณะ ดังนี้

1.1 คำที่ความหมายเดิมภาษาไทยถิ่นใต้มีใช้อยู่แล้ว แต่ผู้ประพันธ์เลือกใช้คำยืมภาษาบาลีสันสกฤตมาแทนเพื่อให้คำนั้น ๆ มีความไพเราะและเพิ่มความศักดิ์สิทธิ์มากขึ้น เช่น

คำศัพท์ในวรรณกรรม	คำศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤต	ความหมาย
วัลลี	วลลี (ป.)	ไม้เครือเถา
/wanli/	/valli/	เถาวัลย์
ถัน	ถน (ป.)	เต้านม
/thǎn/	/thana/	

ลักษณะคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่อง พระมหาชาดกคำกาพย์

ทลัททก	ทลิตทก (ป.)	ผู้ยากจน
/tháli:thók/	/daliddaka/	

1.2 คำศัพท์ที่ใช้เฉพาะกับศาสนา เป็นคำที่นำมาใช้เรียกชื่อสิ่งที่เกี่ยวข้องกับศาสนา คำศัพท์ชื่อเฉพาะเหล่านี้จึงปรากฏในวรรณกรรมพุทธศาสนาที่เป็นภาษาไทยทั่วไป ผู้ประพันธ์วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาดกคำกาพย์ ได้นำคำศัพท์ชื่อเฉพาะเหล่านี้มาใช้ประกอบในการแต่งวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาดกคำกาพย์นี้ด้วย เช่น

คำศัพท์ในวรรณกรรม	คำศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤต	ความหมาย
โพธิสัตว์	พุทิสตตว (สั.)	สัตว์ (บุคคล) ผู้ที่จะตรัสรู้
/pho:thísàt/	/budhisattva/	
ธรรม	ธรม (สั.)	พระธรรม
/tham/	/dharma/	คำสอนทางศาสนา คุณความดี
พุทธวจโน	พุทธวจน (ป.)	พุทธพจน์
/phútt'háwátçàno:/	/buddhavacana/	พระดำรัสของ พระพุทธเจ้า

1.3 คำศัพท์ที่ใช้เป็นชื่อเฉพาะ คำลักษณะนี้ใช้เป็นชื่อเฉพาะของบุคคล เทวดา และสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งภาษาไทยรับมาจากเรื่องราวในวรรณกรรม คำกลุ่มนี้ถือว่ายังมีความหมายคงเดิม เพราะในวรรณกรรมยังคงใช้ชื่อเดิมในภาษาบาลีสันสกฤต เช่น

คำศัพท์ในวรรณกรรม	คำศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤต	ความหมาย
ศรีทฐา	สิทถัตถะ (ป.)	พระนามเจ้าชาย
/sĩ:thátt'hă:/	/siddhattha/	สิทถัตถะ

วิปัสสี	วิปัสสี (ป.)	พระนา
/wi:pàtsĩ:/	/vipassĩ/	พระพุทธเจ้า องค์หนึ่งในอดีต
วิสาขา	วิสาขา (ป.)	นามของ
/wisă:khă:/	/visăkhă/	นางวิสาขา

2. ความหมายกว้างออก คำที่มีความหมายกว้างออก หมายถึง คำเดิมเคยมีความหมายเดียว หรือ คำเดิมเคยมีความหมายเฉพาะเจาะจง แต่ภาษาไทยรับมาใช้ในความหมายเพิ่มขึ้น หรือ ขยายความหมายให้กว้างกว่าความหมายเดิม เช่น

คำศัพท์	ความหมาย	คำศัพท์ภาษาบาลี	ความหมายเดิม
ในวรรณกรรม	ในวรรณกรรม	สันสกฤต	
ไอยรา	ข้างทั่วไป	ไอราวต (ส.)	ข้างของ
/ɔyɔ́ra:/		/airāvata/	พระอินทร์
สินธุ (สินธุ)	บึงน้ำ แหล่งน้ำ ทั่วไป	สินธุ (ป.ส.)	ชื่อแม่น้ำสินธุ
/sĩnthu:/		/sindhu/	ในประเทศ อินเดีย
เมรุ (เมรุ)	ภูเขาทั่วไป	สุเมรุ (ส.)	ชื่อภูเขา
/me:ru:/		/sumeru/	พระสุเมรุ

3. ความหมายแคบเข้า คำที่มีความหมายแคบเข้า หมายถึง คำภาษาบาลีสันสกฤตที่มีหลายความหมาย แต่ภาษาไทยรับมาใช้ในความเดียว หรือ คำบาลีสันสกฤตที่มีความหมายทั่วไป แต่ภาษาไทยรับมาใช้ในความหมายที่เฉพาะเจาะจง คำประเภทนี้ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชaddockคำกาพย์ใน 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่อง พระมหาขาคคคำกาพย์

3.1 คำเดิมมีความหมายหลายอย่าง แต่ภาษาไทยรับมาใช้เพียงบางความหมาย เช่น

คำศัพท์ ในวรรณกรรม	ความหมาย ในวรรณกรรม	คำศัพท์ภาษาบาลี สันสกฤต	ความหมายเดิม
กระเซม /krāsē:m/	ความสุขสบาย	เกษม (ส.) /kṣema/	เป็นสุข มีความสุข การรักษาไว้
นีฏมล /ni:ri:mon/	หญิงสาว	นถุมล (ส.) /naṅmala/	ผู้ไม่มีมลทิน หญิงงาม
พิสดาร /phitsàda:n/	แปลก ประหลาด	วิสดาร (ส.) /vistāra/	กว้างขวาง แปลก ประหลาด

3.2 คำเดิมใช้ในความหมายทั่ว ๆ ไป ภาษาไทยรับมาใช้ในความหมายที่เฉพาะเจาะจง เช่น

คำศัพท์ ในวรรณกรรม	ความหมาย ในวรรณกรรม	คำศัพท์ภาษาบาลี สันสกฤต	ความหมายเดิม
ชมพู /chomphu:/	แผ่นดิน ประเทศ	ชมพุกวีป (ป.) /jambūdavīpa/	เกาะที่เต็มไปด้วยไม้หว้า
วิเชียรหัตถ์ /wichienhātthō:/	นามหนึ่งของ พระอินทร์	วชิรหัตถ (ป.) /vajirahattha/	ผู้มีสายฟ้า อยู่ในมือ ผู้ถือสายฟ้า
ทศพล /thotsàphon/	พระนาม หนึ่งของ พระพุทธรเจ้า	ทศพล (ส.) /daśabala/	ผู้มีกำลัง มหาศาล

4. ความหมายย้ายที่ คำยืมภาษาบาลีสันสกฤตที่ผู้ประพันธ์นำมาใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ เรื่องพระมหาชาคค้ำก่าพย์ ส่วนหนึ่งจะมีความหมายย้ายที่ กล่าวคือ คำเดิมมีความหมายอย่างหนึ่ง เมื่อภาษาไทยรับมาใช้ในวรรณกรรม จะมีความหมายเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงไปโดยที่ยังมีเค้าความหมายเดิมอยู่หรืออาจจะเปลี่ยนแปลงไปโดยไม่มีเค้าของความหมายเดิมอยู่ก็ได้ ในวรรณกรรมเรื่องนี้ปรากฏลักษณะคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตที่มีความหมายย้ายที่ 2 ลักษณะ ดังนี้

4.1 ความหมายเปลี่ยนแปลงไปโดยมีเค้าเดิมอยู่ หมายถึงคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตที่รับมาใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ เรื่องพระมหาชาคค้ำก่าพย์ มีความหมายเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่ยังคงแสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความหมายเดิมอยู่ เช่น

คำศัพท์ ในวรรณกรรม	ความหมาย ในวรรณกรรม	คำศัพท์ภาษาบาลี สันสกฤต	ความหมายเดิม
บาลี /ba:li:/	พระพุทธรูป พจน์	पालิ (ป.) /pāli/	ชื่อภาษาที่ ใช้ในคัมภีร์ พระพุทธรูป ศาสนา เถรวาท
เกศา /ke:sā:/	ศีรษะ ตัวของ ผู้พูด	केस (ส.) /keśa/	ผม เส้นผม
บริจา /bo:rica:/	ภรรยา	परिजарिका (ป.) /paricārikā/	หญิงรับใช้

4.2 ความหมายเปลี่ยนแปลงไปโดยไม่มีเค้าเดิมเหลืออยู่ หมายถึงคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตที่รับมาใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาคค้ำก่าพย์ ความหมายได้เปลี่ยนไปจากเดิม โดยไม่เหลือเค้าความหมายเดิมอยู่เลย เช่น

ลักษณะคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่อง พระมหาชาดกคำกาพย์

คำศัพท์ ในวรรณกรรม	ความหมาย ในวรรณกรรม	คำศัพท์ภาษาบาลี สันสกฤต	ความหมายเดิม
สมร	หญิงผู้เป็น ที่รัก	สมฤ (ส.) /samṛ/	เป็นที่ระลึก ถึงกามเทพ
วาสนา	บุญบารมี กุศลที่ บันดาล ให้ได้รับ ลาภยศ	วาสนา (ป.ส.) /vāsanā/	เครื่องแต่ง เครื่องอบรม ความนึกคิด ในใจ
เทวษ	ความ ลำบาก การ คร่ำครวญ โศกเศร้า	เทวษ (ส.) /dveṣa/	ความเคียด แค้น ความ น่าเกลียดขัง

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องพระมหาชาดกคำกาพย์นี้ ผู้วิจัยพบว่า ความหมายของคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตที่ผู้ประพันธ์นำมาใช้ในวรรณกรรมนั้น ยังคงความหมายเดิมไว้เป็นส่วนใหญ่ บางคำศัพท์มีความหมายอยู่แล้วในภาษาถิ่นใต้ แต่ผู้ประพันธ์ต้องการความไพเราะ จึงใช้คำศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤตแทน ส่วนมากผู้ประพันธ์ใช้คำศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤตเรียกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ซึ่งเป็นคำศัพท์เฉพาะ ด้วยเหตุที่วรรณกรรมเรื่องนี้เรียบเรียงขึ้นจากเรื่องที่เป็นภาษาบาลี เป็นเรื่องเกี่ยวกับการบำเพ็ญทานบารมีของพระโพธิสัตว์นามว่าพระเวสสันดร ซึ่งเป็นพระชาติสุดท้ายก่อนที่จะมาประสูติแล้วตรัสรู้ธรรมเป็นองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ประพันธ์จึงเลือกใช้คำศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤตเพื่อแสดงถึงความเป็นเลิศของพระพุทธองค์

ส่วนคำยืมที่มีความหมายแคบเข้า ความหมายกว้างออก และความหมายย้ายที่นั้น ผู้ประพันธ์ได้เลือกใช้คำศัพท์ตามบริบทของวรรณกรรม ที่เลือกใช้คำศัพท์อันแสดงถึงฐานะของบุคคลในเรื่องการแสดงภาพพจน์ต่าง ๆ ประสมประสานกับคำภาษาถิ่นได้ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ คำยืมภาษาบาลีสันสกฤตบางคำก็เป็นคำที่เข้าใจได้ง่าย มีความหมายชัดเจน และบางคำก็มีความหมายที่เข้าใจได้ยาก แต่ผู้ประพันธ์ก็สามารถเลือกใช้คำได้อย่างไพเราะสละสลวย ทำให้ผู้อ่านและผู้ฟังส่วนใหญ่ที่เป็นชาวบ้านในท้องถิ่นเข้าใจความหมายของคำ และในขณะเดียวกันก็เข้าถึงบริบทของเรื่องได้ง่าย การใช้คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต จึงเป็นการแสดงความรู้ของผู้ประพันธ์ทางด้านภาษาบาลีสันสกฤต ด้วยการใช้คำศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤตที่ยาก ๆ และปรับเปลี่ยนคำศัพท์เหล่านั้นตามภูมิรัฐของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวรรณกรรมด้านศาสนา นิยมใช้คำศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤตเป็นอย่างมาก เพราะภาษาบาลีสันสกฤตเป็นภาษาชั้นสูงทำให้น่าเชื่อถือศรัทธา ผู้อ่านและผู้ฟังจะได้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น

บทสรุป

การวิเคราะห์คำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมภาคใต้เรื่องพระมหาราชุด คำกาพย์พบว่า ผู้ประพันธ์ใช้คำภาษาบาลีมากกว่าภาษาสันสกฤต คงเนื่องจากเนื้อเรื่องที่เล่า เป็นเรื่องของพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท ซึ่งใช้ภาษาบาลีเป็นหลักในการบันทึกพระธรรมคำสอน และนิกายนี้ได้เจริญรุ่งเรืองในดินแดนภาคใต้ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา ซึ่งสอดคล้องกับข้อความในจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช หลักที่ 1 ด้านที่ 2 ที่ระบุว่า “เมืองสุโขทัยนี้มีอะไรผูก พ่อขุนรามคำแหงกระทำไอยทานแก่มหาเถรสังฆราชปราชญ์เรียนจบปฏิภาไตรลวกกว่าปู่ครูในเมืองนี้ ทุกคนลูกแต่เมืองศรีธรรมมาราช” (กรมศิลปากร. 2527 : 13 - 14) แสดงให้เห็นว่าพระภิกษุจากประเทศศรีลังกาได้เข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่นครศรีธรรมราชซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทในภาคใต้ของประเทศไทย ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้คำศัพท์บาลีสันสกฤตจำนวนมากปรากฏในวรรณกรรมเกี่ยวกับการบำเพ็ญทานบารมีของพระโพธิสัตว์นามว่า พระเวสสันดร ผู้ประพันธ์ใช้คำศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤตเพียงศัพท์เดียวประกอบวิภัตยต่าง ๆ ให้เป็นคำศัพท์ที่หลากหลายบ้าง ไม่ประกอบวิภัตยบ้าง ด้วยการออกเสียงคำศัพท์ตามสำเนียงถิ่นได้ แต่ยังคงรักษาเค้ารูปคำเดิมไว้ เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้คำซ้ำ และ

ลักษณะคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่อง พระมหาชาดกคำกาพย์

เพื่อประโยชน์ทางด้านหลักเกณฑ์ของคำประพันธ์ ส่วนความหมายของคำศัพท์ที่ผู้ประพันธ์รับมาใช้มีทั้งความหมายคงเดิม ความหมายแคบเข้า ความหมายกว้างออก และความหมายย้ายที่ ซึ่งเป็นธรรมชาติของคำยืมที่มักจะมีการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับระบบของภาษาที่ยืมมา เพื่อให้สามารถออกเสียงได้สะดวก และเพื่อประโยชน์ของการใช้ภาษาที่หลากหลาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาด้านภาษาของผู้ประพันธ์ที่สามารถนำคำศัพท์ต่าง ๆ มาสื่อสารให้ผู้อ่านและผู้ฟังในท้องถิ่นได้รับรู้เรื่องราวในวรรณกรรมได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2507). *ภาพยืมมหาชาติ*. พระนคร : ไทยมิตรการพิมพ์.
- _____ . (2527). *จารึกสุโขทัย*. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- บรรจบ พันธุเมธา. (2518). *บาลีและสันสกฤตในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประเสริฐ ศรีราชพัฒน์. (2529). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์ภาษาบาลี - สันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราชประเภทนิทานและคำสอน*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัฒน์ เพ็งผลา. (2518). *บาลี - สันสกฤตในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัลยา ช่างขวัญยืน และคนอื่น ๆ. (2549). *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2 : คำ การสร้างคำ และการยืมคำ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สาคร บุญเลิศ, ผู้ปริวรรต. (2548). “พระมหาชาดกคำกาพย์ ฉบับวัดมณีมาวาส” ใน *วรรณกรรมทักษิณ วรรณกรรมคัตสรร เล่มที่ 9*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- สุฉิงส์ พงศ์ไพบูลย์. (2526). *บาลี - สันสกฤตที่สัมพันธ์กับภาษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภาพร มากแจ้ง. (2535). *ภาษาบาลี - สันสกฤตในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล. (2539). *ศึกษาลักษณะคำยืมและการเปลี่ยนแปลงคำยืมภาษา*

